

z letalom odpotoval v Ljubljano, kjer so v bolnišnici ugotovili hude poškodbe hrbtenice. Če bi bili udarci med padanjem v plazu le nekoliko hujši, bi takrat lahko ostal bodisi hrom, bodisi bi že takrat za vedno ostal na gori, pokopan pod snežnim plazom.

Pred dvema letoma, bi rekli ljudje, ki verjamejo v namige in celo zgovorna opozorila usode, ni poslušal takšnega namiga, kot ga je njegov plezalski tovariš Franček Knez.

Na pobočjih Himalaje in Karakoruma, najvišjih pogorij na svetu, je tako doslej umrlo že sedem slovenskih alpinistov: **Drago Bregar, Nejc Zaplotnik, Borut Bergant, Jože Rozman, Marija Frantar, Boštjan Kecek** in **Slavko Svetičič**, na dostopnem maršu na himalajsko goro pa je v deroči podhimalajski reki izgubil življenja **Damjan Vidmar**. Vse te nesreče so se zgodile v zadnjem desetletju osvajanja himalajskih vrhov in sten.

BILI SMO ZRAVEN IN NIHČE NAM TEGA NE MORE VZETI

ANAPURNA — NAŠ ZADNJI OSEMTISOČAK

VIKI GROŠELJ

3. JUNIJ 1950

Dva moža se počasi, a vztrajno vzpenjata po strmem, zasneženem pobočju. Temperatura je nizka, mraz sili do kosti. Vzpenjanje ju izčrpa. Sleherni korak je zmagaja volje. V prebliskih se mimo njunih oči vrsti cel svet slik: dnevi hoje v žgoči vročini, hude plezarije, izjemni napori vseh v boju za goro, vsakodnevna herojstva tovarišev pri postavljanju in urejanju višinskih taborov... V eni uri, mogoče v dveh — takrat bo vse dovoljeno. Zadnje pomisleke pred neposredno nevarnostjo in velikimi napori je odpihnila veličina trenutka. Ta dan gre za ideal. Nič ni dovolj veliko. Neznanska zareza ju loči od sveta. Gibljeta se v povsem drugi deželi: pusti, brez življenja, okameneli. V fantastični deželi, kjer prisotnost človeka ni bila niti predvidena, morda niti zaželena. Kršita neko prepoved, ne oziraje se na odklonitev, in vendar se dvigata brez sleherne bojzani. Še zadnji, strmi ozebnik. Gresta drug za drugim in se ustavljata pri vsakem koraku. Leže na cepinih poizkušata spet priti do sape in pomiriti srce, ki tolče, kot bi hotelo počiti.

Sedaj čutita, da sta tam. Nič ju ne more ustaviti. Vršni greben se neopazno bliža. Obiti je treba le nekaj skalnatih blokov. Potegujeta se kvišku, kakor pač moreta. Ali je mogoče?

Masiv Anapurne s tremi osemtisočmetrskimi vrhovi

Zares! Silovit veter udari vanju.

Sta na Anapurni.

8091 metrov visoko.

Neizrekljivo veselje napolni njuni srca.

Strahotni prepadi na oni strani so brez dna. Oblaki plovejo v polovični višini. Zakrivajo ljubko in rodovitno dolino Pokara 7000 metrov spodaj. Nad njima ni nič!

Poslanstvo je izpolnjeno. Najvišji vrh, ki je bil v zgodovini človeštva zavzet do tistega trenutka, je pod njunimi nogami. Anapurna. Prvi od štirinajstih osemtisočakov, na katerega je stopil človek.

Moža sta se imenovala **Maurice Herzog** in **Louis Lachenal**. Oba sta predstavnikta slovite francoske povojne generacije izjemnih alpinistov.

Tistega 3. junija 1950 sta odprla novo poglavje v zgodovini alpinizma. Začela se je doba uspešnega osvajanja himalajskih osemtisočakov.

29. APRIL 1995

Spanja je vso noč komaj za vzorec. Niti z branjem se ne morem zamotiti. Drejc, Davo in Carlos so res krenili kmalu po polnoči. Okrog pol treh so se javili in spraševali, kje natančno je vstop v kuloar, ki pripelje na vrh. Potem se niso več oglasili.

Prvi svit je prinesel čudovito, jasno in mirno jutro. Pri zajtrku ob petih smo si kar nazdravili, tako zelo sem bil prepričan, da jim bo uspelo. Šerpe so, kot smo naročili, prižgali še posebno velik daritveni ogenj. Dišeči dim brinovih vejic se je dvignil naravnost proti nebu. Takrat se je vrha Anapurne dotaknilo sonce.

Ob šestih krenemo navzgor. Hodim sam zase, s svojimi mislimi in svojim nemirom v prsih. Drugim se, kaže, dogaja isto. Preveč smo vznemirjeni, da bi ob sebi prenašali še koga drugega. Tone obstane v zgornji bazi, od koder je imeniten pogled na vršni del gore. Po oddajniku sporoči, da skozi daljnogled vidi trojico v vršnem ozebniku. Sedaj res ni več nobenega dvoma: danes se bo zgodilo. 29. april 1995 bo krona naših dvajsetletnih prizadevanj.

Navidez mirno, skoraj lagodno hodim čez ledenik in se nato začnem vzpenjati po skalnem steburu pod enko. Pogled mi nenehno uhaja na osončen vrh Anapurne, kjer se odvijajo napeti trenutki. Vreme je še vedno čudovito kljub nekaterim višinskim meglicam, ki se poja-

Anapurna I z vrisano smerjo vzpona in smučarskega spusta

vijo in tudi izginejo. Vzpenjanje nekoliko pospešim, saj bo na enki Stipe verjetno potreboval pomoč pri snemanju.

Na vrhu skalnega stebra, ravno ko začnem prečiti snežišča proti desni, v oddajniku zaškrta. Ura je 8 in 10 minut. Davo je. Z utrujenim, a neverjetno zbranim glasom pove.

»Halo, baza, tukaj vrh!«

Huronsko vpitje se razleže po oddajnikih. Tomaž posluša v bazi, Tone nekje pod mano, jaz tukaj. Od samega veselja objamem Arjuna, ki pride za mano. Davo še pripoveduje, da precej piha in da se bodo kmalu odpravili navzdol. V meni vse kipi. Kakšen dan!

Najprej preko oddajnika čestita Tone, potem še midva s Tomažem. Na enko pohitimo, kar se le da. Ravno pravi čas smo tam. Davo sporoča, da sta z Drejcem pripravljena za spust s smučmi. S prostim očesom ju sicer ne vidimo, Stipe pa ju dobro vidi skozi teleobjektiv velike kamere. Pod vršnim kuloarjem, ko vozita proti levi, pa ju opazimo s prostim očesom. Neverjetno hitro se gibljeta — in kako elegantno! Dolgi veleslalomski zavoji, kot da bi smučala nekje na Komni. Komaj dojemam. Noro!

Z vrha do štirice sta potrebovala le dvajset minut. Najbrž sta si tam kaj skuhala, ker ju nekaj časa ne vidimo. Stipe s šerpami krene proti dvojki, sam pa počakam Toneta in Damijana. Ko prideta, veselja ni ne konca ne kraja: objemamo se, fotografiramo, proslavljamo. Po dvajsetih letih! Kako bi bili tudi nekateri doma veseli, če bi vedeli!

Vreme je še vedno lepo, sonce vse bolj pripeka in poslovim se od enke. Uspeh prve trojice mi daje krilla. Ne čutim ne vročine, ne utrujenosti. Še grozečega seraka mi ni nič mar.

Malo višje Stipe spet snema. Neverjetno hitro smučata navzdol. Preko lijaka pod Srpom se spustita do trojke in takoj nadaljujeta pot. Davo je že čez ključno mesto v navpičnem ledenem delu. Z neverjetno močjo in energijo elegantno vijuga čez strmo snežišče sredi labirinta razbitih serakov nekje v osrčju ene izmed najnevarnejših sten Himalaje. Srhljivo in veličastno obenem. Pred novo prelomnico se ustavi in čaka na Drejca, ki ga ni in ni izza navpičnega odloma.

Zastoj tako neverjetno tekočega spusta nas rahlo vznemiri. Nemir preraste v skrb, ko vidimo, da Davo sname smuči in se odpravi nazaj gor. Kaj se je le zgodilo? Minute naenkrat postanejo moreče dolge.

Končno se zgornji prikaže. S kljci se očitno sporazumeva, da je vse v redu, saj se spodnji vrača k smučem. Sedaj gre spet kot v sanjah. Kljub veliki utrujenosti in izjemnim naporom imata še dovolj moči. Navidez igraje presmučata težka mesta, se nekaterim navpičnim ledenim odlomom umakneta v centralno grapo, potem še zadnjih sto težkih metrov, in ko zdrsneta na plazni stožec pod steno, nam izgineeta izpred oči.

Skušamo pohiteti navzgor, pa sta bistveno hitrejša od nas. Kar naenkrat završi nad nami in že sta tu. Planemo si v objem, snemamo, fotografiramo, pripovedujemo drug čez drugega.

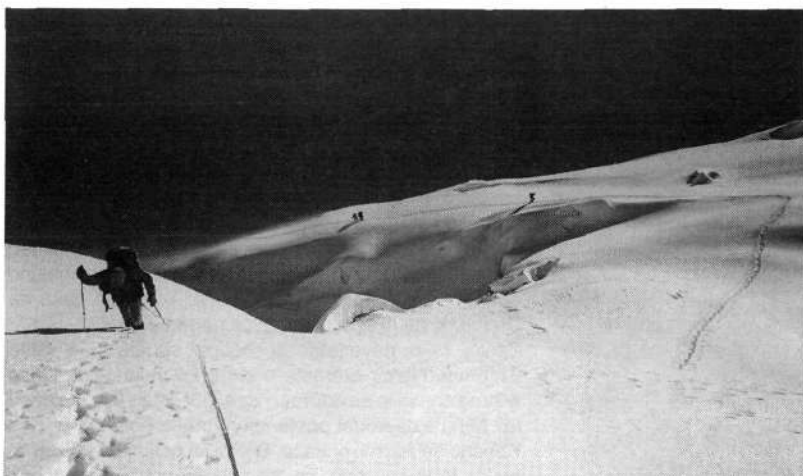
Vtisi, sreča, veselje, ganjenost, navdušenje in občudovanje, vse se staplja v eno samo veselje do življenja, v srečo, ki se naseli v človeku po imenitno opravljenem izjemnem dejanju, ki v svetu pač nima primerjave. In še, kot pika na i: Drejc in Davo nista samo izjemna športnika, ampak tudi izjemna človeka. Še posebno zato je moje veselje brezmejno.

Iz poplave besed, navdušenja in ganjenosti nekako razberem, zakaj je prišlo do zastoja. Pri nerodnem vrvnem manevru se je Drejc zaradi utrujenosti spustil nekoliko prenizko, tako da ni mogel odpeti varovalnega vozla. Moči za ponovni dvig je bilo premalo in izvlekel se je lahko le tako, da je z robnikom smučil prerezal vrh. Trenutki tesnobe so že zdavnaj pozabljeni in po kratkem počitku sta že pripravljena na nadaljevanje spusta. Oba s Stipetom z dvema kamerama snemava njuno vožnjo naprej proti enki. Še danes bosta v bazi. Kakšen dan! Štirinajsti osemstisočak za Slovenijo, sanjski spust z vrha v bazo v enem samem zamahu! To je pač preveč za en sam dan. V dvojki se moram malo umiriti.

4. MAJ 1995

Ob enih pokličem Stipeta. Hitro sezujem nogavice in si stopala močno natrem s kremo proti ozeblinam. Z vso potrebno natančnostjo obujem čevlje, pripravim nahrbtnik in čakam, da bo še Stipe nared. Izredno dolgo se pripravlja, čas pa neusmiljeno teče. Malo pred tretjo sporočim v bazo, da odhajava proti vrhu.

Stipe očitno še nekaj časa ne bo nared, zato se mimo njega nekako izvlečem iz šotor. Noč je mirna, a zelo mrzla. Na nahrbtnik privežem oba cepina, potem pa

Neizmerno prostrana zasnežena pobočja proti taboru 2 na Anapurni

počasi zagrizem v bolj zasneženo strmino, kot sem pričakoval. Prvi koraki so težki in telo se le počasi privaja na naporen ritem vzpenjanja.

Že po nekaj minutah postanejo prsti na nogah brezčutni. Z rokami je le malo bolje. Vsakih deset korakov obvisim na smučarskih palicah in dolgo sopem. Mraz postaja ubijalski. Za hrbtom, na vzhodu, zaslutim rahlo svetlobo. Čista noč je še, a jutro je blizu. Veselim se ga, obenem pa se bojim tega vmesnega časa med nočjo in pravim jutrom. Tako dolg je in strupeno mrzel. Pod menoj bliskne druga luč. Torej je Stipe tudi krenil. Če imaš partnerja ob sebi, je takoj laže.

Zagrizeno grizem v strmino in skalna pregrada, ob kateri je treba desno, je vse bližje. Saj bo kmalu jutro!

Res se svetloba z vzhoda malo poveča, istočasno pa luč pod menoj spet izgine. Kaj je sedaj to? Koraki postanejo težji in počasnejši. Kakih sto višinskih metrov nad šotorom sem. Bo šlo? Išoč opore na počivališčih se željno oziram navzdol. Stipeta ni za mano. Mraz je ob odsotnosti prijatelja še hujši. Me prevzema malodušje? Kaj pa, če bi šel nazaj? Ta misel postaja vse bolj vabljiva. Če grem nazaj in si ogrejem prste na nogah, lahko čez uro ali dve še enkrat kreneva. Še vedno bova imela dovolj časa. In tako odrešujoče je, če ti kdo pomaga gaziti globok sneg!

Misel postane tako vabljiva, namišljen vonj po toplini spalne vreče tako omamen, da se telo skoraj nezavedno obrne po strmini navzdol. Pas svetlobe že sega do gora, ki se v nepreglednih vrstah nizajo do obzorja. Kmalu bodo zažarele v jekleni modrini jutra in se hip zatem ob požaru svetlobe z vzhoda odele v rdeče. Razgled z višine 7500 metrov na Anapurni: pred petinštiridesetimi leti sta nekje s te višine enak prizor opazovala prva človeka, ki sta prišla tako visoko na to goro, Lachenal in Herzog.

Stene, grebeni, drzni vrhovi. Vse kipi v bleščeči svetlobi jutra. Od obzorja do obzorja. Le kdo bi jih preštel...

Med opazovanjem tega edinstvenega prizora noga nenadoma klecne in naredi korak navzdol. Kot da ne more prav verjeti, klecne še druga. Ključni trenutek, tako usoden in prelomen, a v tistem trenutku se tega sploh ne zavedam. Sprva obotavljajoči koraki navzdol

postajajo vse bolj odločni. Pa saj bova s Stipetom še enkrat krenila navzgor! Gotovo je sedaj že pripravljen, saj se resnično dani. Čez kakšno uro bo začelo greti sonce in ... in ...

Sesedem se na poličko pred šotorom in snamem nahrbtnik. Pogledam v notranjost. Stipe je preko svoje potegnili še mojo spalno vrečo, a ga vseeno zebe. Pove, da ima strašno drisko in da se je komaj izvlekel iz šotora in nazaj vanj.

Zavlečem se še sam v notranjost šotora, z veliko muko sezujem dereze in čevlje ter začnem masirati prste. Potem omahnem na hrbet in se sopeč od napora zastrmim v srežast obok šotora. Začutim, kako se načrt vzpona nepreklicno in neustavljivo podira. A ne samo to. Že ves čas se zavedam, da je Anapurna ključna gora mojega načrta o zadnjih štirih osemtisočakah, ki mi še manjkajo. Drugič že poskušam plezati nanjo. Prenevarena je, da bi jo poskusil splezati še kdaj v prihodnje. In kar je še pomembno, sila težko bi našel tako dobro ekipo, kot je ta. Preprosto — zmanjkalo mi je motivacije. Zakaj? Dva pomembna cilja odprave sta že dosežena, tukaj je še tisti čisto osebni vzrok. Doma me tokrat prvič čaka drobceno bitje, s katerim bi rad na novo odkrival vse skrivnosti in lepote življenja. Vedno sem zaupal temu notranjemu občutku in vedno sem se prav odločal. Malo sem sicer prenesečen, saj me od vrha loči le dobrih 600 višinskih metrov ne preveč težavnega terena. Vse skupaj je videti precej manj težavno, kot je bilo na preostalih velikanih našega planeta, ki sem jih osvojil. Pa vendar, globoko v sebi čutim, da je odločitev pravilna in dokončna.

Namesto da bi začutil obup in nejevoljo, mi premrlo telo začne zajemati toplina sproščujočega olajšanja. Kakšen kipeč občutek! Kaj je lahko lepšega, kot odnehati na odpravi, ki je bila izjemno uspešna in ki je v velikem slogu zaključila največji in najpomembnejši projekt v slovenski alpinistični zgodovini! Malo za šalo bi se pa športno lahko zaključil takole: Če te v tej veliki tekmi, ki traja že dvajset let, lasten narod premaga s štirinajst proti deset, se ti res ni treba ničesar sramovati.

Olajšanje, ki me prevzema, dobiva vse večje razsežnosti. Tako velike, da se nenadoma začnem zavedati, kako me je zadnje leto ta načrt po svoje obremenjeval. Biti nenehno na preži, iskati možnosti, se dogovarjati, kombinirati, zbirati sredstva, trenirati itd. Sedaj bo več časa za druge načrte in seveda — Cveta in Matija!

V dneh nevarnega plezanja na gori sem misel na družino zavestno in načrtno odrival. Nevarno plezanje na gori zahteva popolno zbranost in hladen razum. Misli, ki niso povezane s ciljem, lahko zmotijo in možnost napake se poveča.

Sedaj ob misli nanju val sreče in olajšanja doseže vrhunec. Če bi vedela, kaj se mi dogaja, kako bi bila vesela! Sedaj nam bo laže in še veliko lepše. Kar odplaval bi v dolino, zakričal, da je konec, da se je vse dobro končalo. Potem pa bi se z velikim spoštovanjem in hvaležnostjo globoko priklonil tem kamnitim in ledenim velikanom zemlje, ki so mi toliko dali in me toliko naučili.

Sonce se končno dotakne šotora. S Stipetom je toliko bolje, da bo lahko sam sestopal. Veva, da bo pot navzdol vse prej kot enostavna. Ker sem sam že pripravljen, spet prvi zlezem ven. V bazo sporočim, kako se je končal moj poskus. V Tonetovem glasu zaznam kanček obžalovanja, ne pa razočaranja. Nadvse podpira drzne načrte in vsakomur po svojih najboljših močeh pomaga do njihove uresničitve. Predobro pa se zaveda, kako tvegani so in kako velika je pri tem osebna odgovornost. Zato ga še bolj cenim.

Srečanje z Drejcem in Davom Karničarjem na pobočjih Anapurne I

Viki Grošelj v taboru 4 na nadmorski višini 7400 metrov

Foto: Viki Grošelj

Pomirjen spravim oddajnik, vzamem fotoaparatus in napravim nekaj posnetkov. Najprej navzgor proti vrhu Anapurne, kjer stopinje mojega poskusa počasi zagrnja veter, pa na številne vrhove pod seboj. Nazadnje fotografiram še sebe. Tako, opravljeno je. In kam sedaj? Trenutek, ki je mešanica otožnosti, slovesa, obenem pa veselega pričakovanja nečesa nepredstavljivo lepega. Kam? Mojemu malemu Matiji naproti!

7. MAJ 1995

Na večer prihajajo z gore zadnji možje. Šerpa Padam z nosači, potem pa še Arjun in Tomaž. Utrujen, shujšan, od sonca in vetra ožgan in razoran obraz, sredi njega pa žareče oči, ki povedo vse. Čestitke, fotografije in dvojno veselje. Zaradi vrha in srečne vrnitve.

Večerja je še posebno odlična. Po njej Toneta malo nagovarjamo za govor. Na kratko oceni odpravo, celoten projekt in delež posameznikov, ki so v tako velikem podjetju včasih sicer neopazni, a ključnega pomena. Naenkrat začutim, kako pomembne so bile te besede. Svoje pove še Stipe, pa Damijan, ki me izzove, da povem svoje odločitve o svojem cilju 8000+. Pa Davo — kako je vesel, da je tako dobro ujel stik z generacijo, ki počasi odhaja, in Drejc, ki se je v tej ekipi počutil še bolje, kot je pričakoval! Pa Janko, ki so mu veliko pripovedovali, kako je na takih odpravah, pa je sedaj videl, da od tistega ni prav nič res. Nazadnje pa še Tomaž, ki ga je vse navdušilo. Rekel je, da mu je v veselje in čast biti na odpravi s Stipetom, menoj in še posebno s Tonetom.

Veliko je še razmišljan in občutenih besed. Kar se spominjam, se na odpravah še nismo tako pogovarjali. Veliko strpnosti in razumevanja zaveje med nami in ustvari novo, našim trenutnim alpinističnim združenjem povsem neznano kakovost. Duh pripadnosti cilju, vzajemnosti, duh spoštovanja in tovarištva. Po svoje zgodovinski trenutki.

Odprava Anapurna '95 je osvojila zadnji osemtisočak za Slovenijo. Bili smo zraven in nihče nam tega ne more vzeti. Zase čutim, kako zelo se mi je s tem izpolnilo življenje.